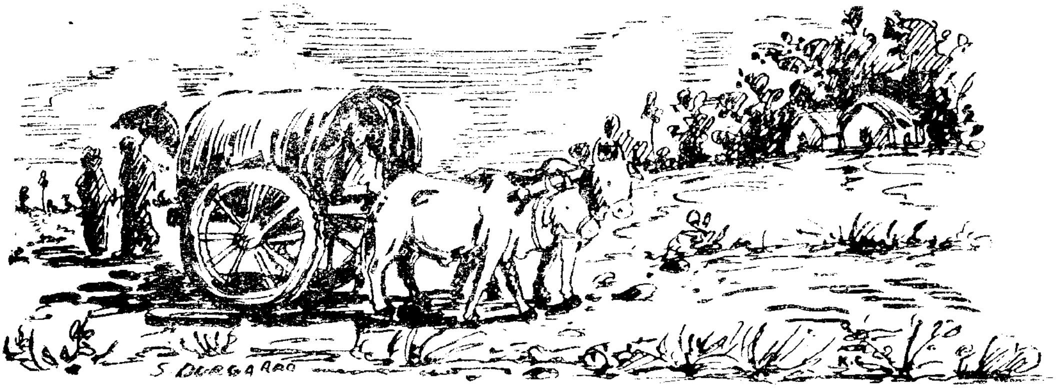

టిరనీ

గోవిందరావును ఒక్కసారిగా నిరుత్సాహం, నిరాశా, నిస్పృహా ముంచేసినై. కుర్రవాడు పేకముక్కలతో ఎంతోకష్టపడి నాలుగంతస్తుల మేడకట్టి దాన్ని చూసి మురవటం పూర్తిచెయ్యకముందే చిన్నగాలి కొట్టి అదంతా నేలమట్టమయితే వాడిమనస్సెంత ఖేదిస్తుందో, గోవిందరావు మనస్సంత ఖేదించటం మొదలుపెట్టింది. ఆ పెంకెపెళ్ళాంమీద—ఆ అనాకారికోతిమీద—ఎంత ఆపేక్ష తెచ్చిపెట్టుకున్నాడు! ఎంత ప్రయాసయింది! గగనసౌధాలన్నీ ఒక్కపిల్లగాలికి గుభిల్లునకూలినై. అతని మనోనేత్రం ఎటుతిప్పినా కనపడుతున్నది ఆకాశమే. ఒక మనస్సులోనే కాకుండా శరీరంలోపలకూడా డొల్లగా ఉన్నట్టనుమానం తట్టిందతనికి. ఈశరీరంలోపల డొల్లగా ఉండటమనేది గోవిందరావు చిన్నతనంలో ఒకసారి కాబోలు అనుభవించాడు—ఒక స్నేహితుడి సలహామీద బీడీకాలుస్తూ బడిపంతులు కళ్ళపడ్డప్పుడు. ఇదంతా ఇట్లా ఉంటుండగా అంతరాత్మఎదట ఎట్లా పడదామా అని అతనికొక పెద్ద బెంగ.

ఈ చివరముక్క అందరికీ సులభంగా అర్థం కాగలందులకు—

బానిసత్వం అనేకరకాలుగా ఉంటున్నది. ఒక దేశానికి మరొకదేశం దాస్యంచెయ్యటం అనేది అట్లా ఉంచి—లోకాభిప్రాయానికి దాసులుకొందరు, బంధుకోటికి దాసులుకొందరు, గట్టిగా మాట్లాడగల వాళ్ళకల్లా దాసులుకొందరు, భార్యలకు దాసులుకొందరు, మతాచారాలకు దాసులుకొందరు—వ్యక్తులు రకరకాల దాస్యంచేస్తున్నారు. కాని అన్నిరకాల్లోకీ చిత్రమైన రకం అంతరాత్మకు దాసులు. ఈ బానిసత్వంలో ఉన్న విశేషమేమిటంటే, ఇది ఇతర దాస్యాలమోస్తరుగా చప్పున బయటపడదు. ఈవ్యక్తులనమ్మకం అంతరాత్మ చెప్పిందల్లా వేదవాక్యమనే! అంతరాత్మ పొరపాటు పడదనే! అంతరాత్మకు దాస్యంచేస్తూ వీళ్ళు చాలా గర్వపడతారు. వీళ్ళబుర్రల్లోకి తర్కంఎక్కదు. వీళ్ళకెంతచెప్పీ లాభంలేదు. భారతంలో ధృతరాష్ట్రుడిదే మచ్చు. 1933 లో గోవిందరావిదేరకం.

ఇతరులకు కైంకర్యం చెయ్యటంలోనూ అంతరాత్మకు చెయ్యటంలోనూ ఇంకో తేడా కూడా ఉంది. ఇతరుడు పొరపాటుచేసి యజమాని కంటపడకుండా తప్పించుకు పారిపోవచ్చు. అంతరాత్మకు చేతులుజోడించినవాడికా అదృష్టంలేదు. కనక గోవిందరావు వెధవమొహంవేసుకుని అంతరాత్మవినేటట్టు, "నాపెళ్ళాం హనుమంతరావుతో పోతున్నది. నేనేంచెయ్యను?—ఎట్లా యాడవను?" అన్నాడు. (ఎట్లా యాడవననేది అంతరాత్మకు కనికరం కలిగేటందుకు!) బెల్లంకొట్టిన

రాయల్లే అంతరాత్మ నోరు తెరవలేదు. (అదే గుర్తు నోరు చేసుకుంటే ఒకంతట వదిలిపెట్టదని.)

హోటే. క్యూ. నుంచి అర్ధగ్నుకోసం ఎదురుచూసి, విసిగి, గోవిందరావు ఆలోచనలోపడి గాస్సేపు ఆశ్చర్యరసం అనుభవించాడు. తన పెళ్ళాంలో హనుమంతరాయి ఏంచూసినట్టు! అందుమంగాలవిషయం ఆ ట్టేపట్టుదలలేని తనకే తనపెళ్ళాం మరి ఇంత కురూపందుకున్నాలని పిస్తుంటే—

"ఆడగొరిల్లా కూడా బాగుంటుంది, నీ పెళ్ళాం కంటే పోతేసరి!" అని గొణిగింది అంతరాత్మ.

"నాకు వాణ్ణిచూస్తే చాలా జాలేస్తుంది" అన్నాడు గోవిందరావు, పాపం, వెకిలి. దాంతో కుమాను బద్ద లయింది.

"ఎవణ్ణిచూస్తే జాలి? ఛీ! బృహన్నలవెధవా! సిగ్గు లేక జాలంటున్నావా?"

"ఎందుకట్లా అడతావు?"

"తిట్లా నా? నిన్ను నరికితే పాపముందా?"

"నే నేం చేశాను?"

"ఏం చెయ్యలేదు కనక నే! పెళ్ళాం ఎవడితోనో పోతూంటే ఏం చెయ్యకుండా ఊరుకున్న అసమంజసువు నువ్వుతప్ప ఇంకెవడూ ఉండడు."

"ఇంకోడైతేమాత్రం చేసేదేముంది!"

"నువ్వు ఆరుసంవత్సరాలకింద పున్నయ్యవిషయంలో ఏమన్నావు?"

"నాకు జ్ఞాపకంలేదు."

"అయితే నాకు జ్ఞాపకం ఉంది! చెబుతా విను. 'ఎప్పుడైతే ఆడమనిషి పైవాడితో యుగళం పెట్టుకుంటుందో అప్పుడు మగవాడైనవాడు దాన్ని వాణ్ణీ చెరోపోటూ పొడిచి నూతిపక్కన గొయ్యితీసి పూడ్చిపెట్టి చేతులు కడుక్కోవలసిందే! మరో ఉపాయం ఆలోచించటం గొల్లభామవారిక్క వాలడబ్బాలను ప్రత్యామ్నాయం అన్వేషించటమే. ఇదే నలుగురూ తొక్కినదారి, అందరికీ తెలిసినక్రియ, బైరాగి చిటిక, అమృతాంజనం డబ్బీ' అంటూ తడుముకోకుండా ఉపన్యసిస్తివే."

"అప్పుడు తప్పకుండా పొరపాటుపడే ఉంటాను."

"నేను పొరపాటుపడనిస్తానా ఏమిటి? ఇప్పుడే వెధవ వస్తున్నాడు."

"అయితే నన్నిప్పుడు వాళ్ళిద్దర్నీ చంపమంటావా ఏమిటి? ఊరుకో! పుణ్యానికి! నా మెడమీద తలనిలిచే ఏర్పాటు చేసేట్టు కనపళ్ళేదు నువ్వు."

"ఓరి నపుంసకుడా! పాపిపీనుగా! ముదనష్టపు కుంకా! మానంపోయినతరువాత ప్రాణమెందుకురా?"

పోయింది నాపెళ్ళాంమానంకాని నాదికాదంటా మనుకున్నాడు గోవిందరావు. కాని ధైర్యం చాల్లేదు.

"అయితే నన్నేం చెయ్యమంటావు?"

"నే చెప్పినట్టు వింటావా?"

"అహా! యావజ్జీవం హో స్వామి! నీ కెందు కనుమానం?"

"అయితే ఈ రాత్రే నీపెళ్ళానినరికి ఈ కప్పపాతట్లో ఊరెయ్యి ముందు."

గోవిందం నిర్ఘాంతపోయినాడు.

"ఆనదానిమీదనా చెయ్యి చేసుకోటం? ఆలోచించు, సనాతనిస్టు లేమంటారో!"

ఇది నిజంగా ఆలోచించవలిసిన విషయమే.

"పోనీ దాన్నివదిలిపెట్టేద్దువుగాని మరి హనుమంతరావు గొంతెప్పుడు కోస్తావు?" (గోవిందరావు తలగోక్కున్నాడు.) "ఏమిటా ఆలోచన? నీ మొహం ఆలోచన!"

"అంటే—నాకు వాణ్ణిచూస్తే అంతకోపం రావటం లేదే మరి!"

"ఎంతకోపం?"

"చంపేటంత కోపం!"

"నువ్వు పుట్టుకుంకవని నాకు మొదణ్ణించీ తెలుసును. నువ్వు నిజమైనపాత్రం—మగసిరి—కలవాడివే అయితే—(నేను బ్రాహ్మణ్ణికదా అందామనుకొని

మోసేశాడు గోవిందరావు.)—హనుమంతరావును వెతికి చిత్రవధచేసేటంత కోపంవచ్చేదే నీకు! భీముడూ వాళ్లూ చూడు! ఎహా రెండోపక్షం, కోపంతెచ్చుకోవటం! ఇప్పటికైనా కోపంతెచ్చుకోరా! చచ్చు వెధవా!"

"తెచ్చుకుంటాను. వెధవని నరికేస్తాను."

"అట్లా!...ఏం పెట్టి నరుకుతావు?"

"ఏమో."

"ఓయి తెలివితక్కువ దద్దమ్మా! ఏమోనంటావేం? నీ పెనసలు చెక్కుకునే కత్తిలేదూ? మంగలికత్తిలేదూ?"

"ఉన్నది."

"ఇంకేం?"

"అయితే నా రేజరుతీసుకుని చీకట్లో వెనకనించి వాడిమీదపడి అమాంతం గొంతు కోసేస్తాను. ఏం?"

"నీకు పగతీర్చుకునేటందుకు అపూర్వపుడు పద్ధతులు కూడా తెలీవేం? నువ్వు వాణ్ణి చంపేటప్పుడు వాడికి తెలియాలి ఫలానిపని కిదిశిక్ష అని. లేకపోతే నీ నెత్తురు చల్లారగూడదు!"

"ఎందుకు చల్లారదు? నువ్వు మాట్లాడుతుంటేనే నాశరీరం మంచుకుండల్లే అవుతుంటే!"

"ఓరి నిర్భాగ్యదామోదర—"

"చెప్పు! చెప్పు."

"చల్లారుతుందా? చల్లారదా?"

"ఆ."

"కనక నువ్వేం చెయ్యాలి? హనుమంతరావును రాత్రి పదిగంటల కింటికి పిలిపించటం, వాడితో ఉన్న సంగతి చెప్పెయ్యటం, తరవాత వాణ్ణి కాస్తా—, వెంటనే దొడ్లో ఆరడుగుల లోతుగుంటతీసి వాణ్ణి పాతెయ్యటం, ఆమేర తోటకూరమడి వెయ్యటం! అంతా గంటపని."

గోవిందరావు బాగా యోచించాడు.

"నువ్వు చెప్పింది చాలా అద్వితీయంగానే ఉంది కాని కొద్ది అనుమానాలున్నై."

"ఏమిటవి?"

"ఒకటి—హనుమంతరావు రాకపోతే? రెండు—ఇంకోళ్ళ వెంటపెట్టుకొస్తే? మూడు—నేను మాట్లాడుతుండగానే సంగతి గ్రహించి వాడులేచిపోతే? నాలుగు—నాచేత వాడు నిశ్శబ్దంగా చావటాని కొప్పుకోక కేకలు పెడితే? అయిదు—వాడే నన్ను చంపితే? ఆరు—"

"చావు! నీ సంగతి నా కక్కర్లేదు. నిన్ను నే నీ క్షణంనించీ వెలేస్తున్నాను."

గోవిందరావుకు పెద్దచిక్కే వచ్చిపడ్డది. పెళ్ళాలు ఇంకోళ్ళతో లేచిపోవటంతో మొగుళ్ళనెత్తిన ఇంత బాధ్యతపడుతుందని అతను కల్లోకూడా అనుకోలేదు. అతనిప్పుడు చెయ్యవలిసిన కర్మకాండంతా చూస్తే, అంత కన్న వరసను నూరుమంది ఆడపిల్లల పెళ్లిళ్లు చెయ్యటం వెయ్యిరెట్లు సులభంగా ఉంది. పైగా, భార్యచేత యినా వెధవగా చూడబడుతూ జీవించి ఉండవచ్చును గాని; అంతరాత్మ వెలివేసింతరవాత ఒక్కక్షణం మన శ్శాంతి ఉంటుందా?

గోవిందరావు ఒక్కటే అనుకున్నాడు. "చాటు వ్యవహారమెందుకు? మగతనానికి భంగంరాకుండా పట్టపగలే, నలుగురూ చూస్తుండగానే హనుమంతరావును చంపటానికి ప్రయత్నంచేద్దాం! పట్టుకుని జైలులో పెడతారూ? నే నేంచేస్తాను? వాడు తప్పించుకుపోయినందుకు కష్టంగానే ఉంటుంది! కాని, ఏంచేస్తాను? మనుష్యప్రయత్నంలో లోపంఉండదు!"

గోవిందరావు లేచి కోటుతొడుక్కుని, కోటు లోపలిజేబులో గడ్డంచేసుకునే రేజరు పెట్టుకుని హనుమంతరావింటికి బయలుదేరాడు. ఆయుధజేబి అయినా అతనికి ఉద్రేకంపుట్టలేదు. గుండె ఎర్రగీతదాటి పని చేస్తూనే ఉంది.

హనుమంతరావింట్లో లేడు. గుంటూరు పోతానని చెప్పి బయలుదేరాడట. గోవిందరావు గడియారం చూశాడు. గుర్రబ్బండీ చేసుకుంటే తనకు గుంటూరు బండి అందుతుంది. దూరానపోతున్న బండిని పిలిచాడు గోవిందరావు.

ప్లాట్ ఫారంమీద హనుమంతరావు కనపడి, "ఏమిరోవ్, ఎక్కడిదాకా?" అన్నాడు.

"ఏమండీ గుంటూరు బయల్దేరావురా! నువ్వు?"

"నేనూ గుంటూరేగా! ఖాళీపెట్టెచూడు. కూర్చుందాం."

రైలు కదలబోతున్నది. ఇంకెవ్వరూ పెట్టెలో ఎక్కరేమోనని గోవిందరావు భయంపడటం మొదలు పెట్టాడు. కూచిపూడిభాగవతంలో నరసింహామూర్తిని నలుగురైదుగురు తాళ్ళతో లాగిపట్టినట్టు, తను హనుమంతరావును చంపబోతుండగా అడ్డపడేవాళ్ళెంతమంది ఉంటే అంత మంచిది. రైలుకదిలింది! ఒక పోలీసు తలుపుతెరచుకుని లోపలప్రవేశించి, హనుమంతరావును చూడగానే చక్కని మిలిటరీ శాల్యూటొకటికొట్టాడు. పోలీసూ హనుమంతరావూ సంభాషణలో పడ్డారు. ఇద్దరినంకా చూస్తూ చాలా సేపు గోవిందం కత్తి దుయ్యటం మరిచిపోయినాడు. జ్ఞాపకం వచ్చినప్పుడేమో హనుమంతరావును ఒంటరిగా చిక్కించుకుని చంపట్టమే చాలాక్షేమమనీ తనకు నిజంగా వాణ్ణిచంపాలని ఉన్నప్పుడు చూస్తూ చూస్తూ పోలీసెదట కత్తి తియ్యటం కేవలం తెలివితక్కువనీ తోచింది. అంగలకుదురులో పోలీసు దిగిపోయినాడు.

రైలు కదిలింది. హనుమంతరావు ఒంటరిగా దొరికాడు. ఏం చెయ్యాలా అని ఆలోచించటం మొదలు పెట్టాడు గోవిందం. రెండు నిమిషాలు గడిచినై.

"ఈజన్మ మిక దుర్లభమురా!"

గోవిందం కొట్టినట్టు ఉలిక్కిపడ్డాడు. ఆగుడ్డివాడూ ఆ పిల్లా ఎప్పుడెక్కారో ఎట్లా ఎక్కారో తెలీదుకాని వాడిమాటమాత్రం అతనికి కొంతసహాయం చేసింది.

"ఇంత దుర్లభమైనజన్మ హనుమంతరావుకు మనం ఎందుకంతం చెయ్యాలి?" అన్నాడతను అంతరాత్మతో.

"ఏడిశావులే!" అంది అంతరాత్మ.

గుడ్డివాడు కాస్సేపుపాడి "బాబుల్లాలా! తండుల్లాలా." అంటూ హనుమంతరావువేపు చెయ్యి చాచాడు.

హనుమంతరావు వాడిమీద కాట్లకుక్కల్లేపడి, "ఫుండాకోర్! ఎవడ్రా నువ్వు? మొద్దల్లే ఉన్నావు! కూలిచేసుకోలేవూ? గుడ్డివాడివైతే ఎట్లా కనపడుతున్నాను?" అన్నాడు.

"మసగ్గా కనపడుద్ది, బాబా!" అన్నాడు గుడ్డి.

హనుమంతరావు ధుమధుమ లాడుతూనే వాడిచేతులో ఒక అణా పడేసి "ఫో." అన్నాడు.

"పాపం! వాడు చాలా మంచివాడే! వాణ్ణెందుకు చంపటం? మాన్ ఇన్ బ్లాక్ అని చదవలా?" అన్నాడు దీనంగా గోవిందం.

"నీకు సిగ్గులేదుట్రా? నువ్వొకజ్ఞానివా? నిన్ను—"

"నీయిష్టం వచ్చినట్టేడు! నాకేమీ అభ్యంతరం లేదు. న్యాయం చెప్పాను. వినలేదు. పోనీ! వేజెంట్లలోపల వీడు చచ్చినవాడే!"

"అట్లా అను ఇంకా—"

"చాల్లే!"

సంగంజాగర్లమూడిలో రైలాగకముందే గుడ్డివాడు మాయమైనాడు. హనుమంతరావు ఒకబల్లమీద కాళ్ళుచాచుకుని పడుకున్నాడు- ఈసారైనా ఇద్దరూ ఒంటరిగా ప్రయాణంచేసే యోగ్యత కలగలేదు. ఒక పల్లెటూరి కుర్రవాడు ఆపెట్టెలో ఎక్కి తలుపు తెరచి చుట్టకాలుస్తూ నిలబడ్డాడు. రైలుసాగింది.

అయిదునిమిషాలకాలం గడిచింది. పల్లెటూరి కుర్రవాడు చుట్ట అవతలపారేసి, హనుమంతరావు దగ్గిరకొచ్చి "లెగవయ్యా! పగ లేంపడక?" అన్నాడు.

"నన్నుచూస్తే నీకెందుకంత ఆపేక్ష?" అన్నాడు హనుమంతరావు.

"ఇంకెవ్వరూ కూకోక్కర్లేదేం? లెగో?"

"అట్లా కూర్చుంటూ!"

"నేను కిటికీకాడ కూకోవాలి."

"అయితే నేను కిటికీకిటికీక్కాడ తొంగోవాలి."

"సాల్లే. లెగు!"

"నే లెగవలేను."

"లెక్కపోతే లెగదీత్తాను!" అంటూ ఆ కుర్రవాడు హనుమంతరావు చెయ్యిపట్టుకున్నాడు. మరుక్షణంలో

ఏం జరిగిందో వివరంగా గోవిందరావు చూడలేదు. దభాలున చప్పుడయింది. పల్లెటూరి కుర్రవాడు విసురుగా వెళ్ళి ఒకమూల దభాలున పడ్డాడు. వాడి కాళ్ళూ చేతులు కిందికి దింపుతున్నట్లు నటించి హనుమంతరావు మళ్ళీ నడుం వాల్చాడు.

మూలనించి ఏదో శబ్దం వినపడ్డది.

"ఈసారి నా ఊకొత్తితే ఆసుపత్రేగతి!" అంతా నిశ్శబ్దం, గుంటూరుబండి హోరు తప్ప.

వేజెండ్ల స్టేషనులో కుర్రవాడు ఇంకో పెట్టె చూసుకున్నాడు. గోవిందం హనుమంతరావూ ఉన్న పెట్టెలో ఇంకో రెక్కకుండానే బండిసాగింది.

"ఇదే సమయం!" అంది అంతరాత్మ.

గోవిందరావు ధైర్యం యావత్తూ చిక్కబట్టి, "వీలు పడదు!" అన్నాడు.

"ఏమిటీ?" అన్న దంతరాత్మ నిర్ఘాంతపోయి.

"వల్లకాదు!"

"ఓరి పిరికి—"

"నో రు ము య్!"

* * *

"అన్నట్టు, ఉదయం మీయింటికి వొచ్చానురా! అవసరమైన పనుండి. నీ భార్య ఉన్నది చూడక గదిలోకి వెళ్ళాను. అవిణ్ణి చూడగానే గాభరాపడి బయటపడ్డాను."

గోవిందరావు కొక్కసారిగా ఎగరటం చాతయినట్టయింది. తక్షణమే హనుమంతరావు మెడమీదపడి అతని గొంతూ చెంపలూ ఎందుకు ముద్దుపెట్టుకోలేదో గోవిందరా విప్పటికీ చెప్పలేదు.

"అట్లాగుటరా? ఏది? నువ్వొచ్చిన పనేదో చెప్పవురా!"

ఇంకొకసారి అంతరాత్మ చెప్పినమాటలు వింటే ఛండాలుణ్ణే ననుకున్నాడు గోవిందం.

—కొడవటిగంటి కుటుంబరావు.